

RIIGIKOGU

IV koosseis.

IX istungjärk.

218. koosolek. 5. veebruaril 1932.

Sisu:

1. Päevakorra muutmine.
2. Teatamine komisjonidesse antud seaduseelnõudest.
3. Teatamine majaomanikkude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eraomandust pooldajate Riigikogu rühma ühinemisest rahvusliku keskerakonna Riigikogu rühmaga.
4. Eesti-Soome kaubandus- ja laevanduslepingu muutmise protokollki kinnitamise seadus — II lugemisel.
5. Vallasvara aresti alla panemise ja müügi asjas Tsiivil kohtupidamise seaduse täiendamise seadus — II lugemisel.
6. Järgmise koosoleku määramine.
7. Endiste gildide varade korraldamise seadus — II lugemisel.

Koosoleku avab Esimees **K. Einbund** kell 17.17 min.

Sekretäri kohal sekretäri teine abi **O. Gustavson**.

1. Päevakorra muutmine.

J. Järve' ettepanekul paigutatakse 2. päevakorra-punktiks 3. punkt — vallasvara aresti alla panemise ja müügi asjas Tsiivil kohtupidamise seaduse täiendamise seadus — II lugemisel; L. Johanson'i ettepanekul paigutatakse 3. päevakorra-punktiks 4. punkt — endiste gildide varade korraldamise seadus — II lugemisel.

2. Teatamine komisjonidesse antud seaduseelnõudest.

Sekretär: Riigikogu juhatus andis:

1. Eesti Vabariigi 1931/32. aasta kulude ja tulude lisaeelarve nr. 1 arvel eelkrediitide määramise seadus nr. 2 rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu;

2. asunduskapitali 1931/32. a. lisaeelarve nr. 1 rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu;

3. tariifi nõukogu seaduse muutmise seaduse rahaasjanduse komisjoni;

4. tollipõhitariifide seaduse muutmise seaduse rahaasjanduse komisjoni.

3. Teatamine majaomanikkude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eraomandust pooldajate Riigikogu rühma ühinemisest rahvusliku keskerakonna Riigikogu rühmaga.

Juhataja: Edasi on teada anda, et majaomanikkude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eraomandust pooldajate Riigikogu rühma nimel rkl. Masing ja rahvusliku keskerakonna Riigikogu rühma nimel rkl. Tõnisson teatavad Riigikogu juhatusale: „Teatame sellega, et Majaomanikkude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eraomandust pooldajate Riigikogu rühm on ühinenud Rahvusliku keskerakonna Riigikogu rühmaga, ja palume see Riigikogule teatavaks teha.“

4. Eesti-Soome kaubandus- ja laevanduslepingu muutmise protokollki kinnitamise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Jaanis**.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

5. Vallasvara aresti alla panemise ja müügi asjas Tsiivil kohtupidamise seaduse täiendamise seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja **J. Holberg**'i puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni abiesimees **J. Klement**.

Pealkiri võetakse vastu.
(I osa.)

A. Rei: Nagu I lugemisel meie rühma kõnelejate poolt juba tähendati, on käesoleval seadusel ja varemalt vastuvõetud nõndanimetatud raudvara seadusel see halb külg, et paljudel inimestel läheb raskemaks kätte saada tööpalka, elatisrahasid j. n. e., s. o. niisuguseid rahasid, mida äraelamiseks otseselt vaja. Võidakse ju lõppude-lõpuks tööpalka sel teel sisse nõuda, et sissenõudmine pööratakse terve talu peale ja aetakse see oksjonile. See aga nõuab märksa pikemat aega, kui vallasvara oksjon. Teiselt poolt on aga tööpalga nõudmine meie Tsi-

viilkohtupidamise seaduses tunnustatud eesõigustatuks, sest palgasajal inimesel harilikult ei ole mingit muud sissetulekut ega äraelamise abinõu peale palga. Raudvara seaduse otstarve on majapidamist hoida hävinemise eest. Veel tähtsam on aga inimese elu ja tervis, et see ei hävineks. Sellepärast tuleks täiendada Tsiivilkohtupidamise seaduse § 973 niisuguse märkusega, et vallasvara kuuluks nõudja palvel aresti alla panemisele, kui nõutakse tööpalka, elatisrahasid või alimente ning haigekassa maksudeks. Neil kaalutlustel teen ettepaneku, käesolevas seaduses I osa järele paigutada II osa järgmises redaktsioonis:

„II. Tsiivilkohtupidamise seaduse § 973 täiendatakse järgmise märkusega.

Märkus: P. p. 8 ja 10-ndas tähendatud vallasvara kuulub nõudja palvel aresti alla panemisele elatisraha (alimentide), haigekassamaksude ja ühe aasta tööpalka sissenõudmisel.“

A. Leps: Härrad Riigikogu liikmed! Üldkomisjonis on käesolevas seaduseelnõus tehtud parandus, mis kuidagi sellele seaduseelnõule ei sobi ja tervelt sellelt seaduselt tema mõtte ära võtab. Nimelt oli Vabariigi Valitsuse poolt esitatud tekst järgmine: „Käesoleva § p. p. 8 ja 10 eeskirjad on maksvad ka nende varanduste kohta, mis enne 11. dets. 1931. a. aresti alla pandud ja võlgniku palvel kuuluvad nendes punktides tähendatud varandused aresti ja müügi alt vabastamisele.“ See valitsuse tekst oli täiesti selge: kõik varandused, mis enne raudvara seaduse vastu võtmist, enne 11. detsembrist 1931, aresti all olid, kuuluvad vabastamisele. Üldkomisjon on sinna sisse võtnud paranduse: „mille suhtes enampakkumised tunnustatud või tunnustatakse mitte toimunuks või tühisteks“. Tähendab seaduseelnõu tekst ütleb nüüd, et nende varade suhtes on raudvara seadus maksev, mille suhtes ei ole enampakkumine toimunud, ei ole näiteks ostjat olnud või on oksjon tühisteks tunnustatud kohtu poolt, kuid see annab raudvara seadusele kitsa sisu ja selle alla käiksid ainult üksikud juhud. Nii et kui üldkomisjoni parandusega esitatud kujul seadus vastu võtta, siis kaotab see oma mõtte ja mõju, ja käib ainult mõnede üksikute, erandlike juhtude kohta. Sellepärast peab seda maha kustutama. Mina panen ette seaduseelnõu vastu võtta valitsuse poolt esitatud kujul, kuna see tekst on selge, ja

arvan, et Riigikogus keegi ei hääleta valitsuse teksti vastu.

Sellepärast teen ettepaneku, need sõnad, mis üldkomisjon juurde pani, nimelt

I osas „mille suhtes enampakkumised tunnustatud või tunnustatakse mitte toimunuks või tühisteks“ kustutada.

R. Vreeman: Ma teeksin mõned parandavad laused härra Rei ettepaneku kohta. Ma ei vaidle selle ettepaneku vastu, et meil erandid oleksid raudvara seaduse juures, kuid ma tahaksin näha, et sõna „tööpalk“ asemel oleks „töötasu“, siis käiks see ka käsitöölise kohta, sest see ei ole palk, mida nad saavad, vaid tasu. Peale selle oleks „tööpalkal“ siis mõte või õigus, nagu ette tõi härra Rei, kui see Tsiivilkohtupidamise seaduses on nähtud ette, et teatud aja eest on arvesse võetud, näiteks aasta töötasu. Meil on palju juhtumisi, kus inimest peetakse hea usu peale, aga kui mingi riid tuleb, siis nõutakse 10-ne aasta palk. (Vahelhüüe.) Kohus mõistab selle välja, see on juba võlg, ei ole ülespidamine. (Vahelhüüe.) Ka võib terve talu ära müüa, mitte vallasvara. Tööpalk on ülespidamise osa, selle vastu ei saa meie vaielda, ja alimentide suhtes oleks see samuti. (Vahelhüüe.) Mõte on see, et inimene ei jääks nälga. (Vahelhüüe.) Seda küll, meie kaitseme raudvara seadusega talude seesmist rüüstamist. (Vahelhüüe.)

J. Fukš: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma tahaksin ainult valitsuse tähelepanu juhtida selle seaduse käsitamisele. On selgunud, et maal konstaablid taludes, kui ei saa seda varandust üles kirjutada, mida vallasvara seadus kaitseb, siis on üksikutes valdades hobuseriistad üles kirjutatud ja müüakse need maha, ning põllumehele jäetakse paljas hobune järgi, kellele ei ole ilma riistadeta võimalik töötada. See on üks väga halb nähe. Härra Rei tähendas, et raudvara seaduse põhimõte on hoida talusid hävinemise eest, aga kui talus ei ole enam hobusetööriistu j.n.e., siis ei saa tõesti talu enam edasi töötada. Meil on käsitöölise suhtes võetud § 1. vastu, et tööriistad, mis hädatarvilikud ülalpidamiseks, ei saa müügi alla pandud. Talude kohta seda tõlgitseda ei saa, seal on raudvara üles loetud. Nii et valitsus peab siin tähelepanu juhtima, et sarnast talude rüüstamist maal ei saaks lubada.

Teine küsimus, mis nii valitsusel kui ka Riigikogul kahe silma vahele jäänud raud-

vara seaduse juures, on, et lambad, mille kasvatamist soovitatakse, linnupriiks on jäänud, neid müüakse nüüd võla nõudmisel taludes oksjonil maha. Käesoleva seaduse juures ei saa ma neid paranduse-ettepanekuid teha, siin on tagantjärele seaduse vormilise külje muutmine. Tulevikus valitsus peaks neid küsimusi kaaluma, mille peale ma siin tähelepanu juhtisin.

A. Re i: Vastavalt rkl. Vreeman'i poolt tehtud märkustele muudaksin ma oma ettepaneku ja nimelt sõna „tööpalga“ asemele paneksin „teenistuse või töötasu“. Teiselt poolt arvan, et selles korras oleks tõesti põhjendatud nõuda vaid ühe aasta teenistuse- või töötasu. Kui kellelgi on töötasu nõuda pikema aja kohta, siis ta võib pöörata nõudmisega talu kinnisvara peale. Nii et ma neil kaalutlustel

formuleeriksin oma ettepaneku lõpu järgmiselt: „(alimentide), haigekassamaksude ja mitte rohkem kui ühe aasta teenistuse või töötasu sisse- nõudmisel“.

Juhataja: Rkl. Rei ettepanek on uue II osa kohta, nii et see tuleb hääletamisele pärast I osa.

Aruandja J. Klesment* (lõpusõna): See täiendus on sisse võetud üldkomisjoni poolt ja selle aluseks oli, et tekkis kahtlus, kui kaua varandused võivad aresti all olla, kuna seaduse vastav tekst ütleb, et „enne 11. detsembril 1931. a.“; arvati, et selle uue lisaga seda parandada võidakse. Sisuliselt ei ole parandusel erilist tähtsust. Kui varandus aresti all on, siis aresti all olemise aeg on seadusega normeeritud ja ei saa olla sarnast asja, et varandus oleks 5—6 aastat vahet pidamata aresti all. Vahepeal kuulutatakse ta müügiks välja. Parandusel suurt tähtsust ei ole, kuid üldkomisjoni nimel rkl. Leps'i ettepanekuga ühineda ei saa.

A. Leps'i ettepanek võetakse vastu.

I osa võetakse vastu ühes parandusega.

Juhataja: Rkl. Rei'lt on esitatud uus II osa järgmiselt:

„II. Tsiviilkohtupidamise seaduse § 973 täiendatakse järgmise märkusega.

Märkus: P.p. 8 ja 10-ndas tähendatud vallasvara kuulub nõudja palvel aresti alla panemisele elatistrahade (alimentide), haigekassamaksude ja mitte rohkem kui ühe aasta teenistuse või töötasu sisse- nõudmisel.“

Aruandja J. Klesment (lõpusõna): See parandus komisjonis arutusel ei olnud, sellepärast ei saa ma sellega ühineda.

II (uus) osa võetakse vastu.

III (end. II) osa võetakse vastu.

Juhataja: Seaduseelnõu II lugemine on lõpetatud.

6. Järgmise koosoleku määramine.

R. Vreeman (korra kohta): Siin on paaril korral juba Riigikogu kõnekoosolekutel toonitatud, et seadus on kiire. Kuid selle vastuvõtmiseks on seni toodud ette, et seaduses on võib-olla selgusetusi. Nüüd on valitsuse seisukoht olemas, ning seadus komisjonis käinud, on siin avaldatud arvamisi sõelutud ja selgitatud ning seaduse vastuvõtmiseks kiires korras ei ole mingeid takistusi. Sellepärast teen ettepaneku,

käesolev koosolek lõpetada pärast järgmist päevakorra-punkti ja uus koosolek pidada 15 minutit pärast käesoleva koosoleku lõppu, päevakorda võttes: 1. Vallasvara aresti alla panemise ja müügi asjas Tsiiviilkohtupidamise seaduse täiendamise seadus — III lugemisel. 2. Endiste gildide varade korraldamise seadus — III lugemisel. 3. Tervishoiu-personaali kutsetegevuse seadus — II lugemisel.

Ettepanek võetakse vastu.

7. Endiste gildide varade korraldamise seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Re i.

(Pealkiri.)

Juhataja: Jätan ära selle seaduseelnõu paragrahvide teksti ettekandmise.

J. Vilms: On selge, et praeguse Riigikogu enamuse juures ei ole võimalik seda seaduseelnõu kuidagi tunduvalt parandada, ja sellepärast lepiksin mõnede faktiliste märkustega nende väidete kohta, mis I lugemisel lugupeetud aruandja härra Rei poolt

ette kanti. Ta väitis nimelt järgmist, et kaubandus-tööstuskoja ülesanne on niikuinii käsitööd edendada, et V sektsioonil, kuhu käsitöö pidavat kuuluma, olevat niikuinii autonoomia, et suurtöösturite ja pankade poolt ei saavat seda V sektsiooni algatust maha suruda, ja et käsitöö saavat niivõrt osa sellest kinnisvarast, kuivõrt see kuulub kaubandus-tööstuskojale.

Nende väidete kohta tahaksin seda märkida, et Kaubandus-tööstuskoja seaduses ei ole öeldud, et käsitöö kui sarnane ka oleks eriline ülesanne kaubandus-tööstuskojale. Tööstuse mõiste alla ei saa alati viia käsitööd kui sarnast. Ka välismaal käsitatakse seda mõistet natuke teisiti, käsitöö kohta on eridefinitsioon antud, mis selle all mõistetakse. Minu arvates ei ole seega sugugi selge ning ei ole ka seaduses öeldud, et käsitöö kaubandus-tööstuskoja alla peaks kuuluma.

Edasi. Läänud korral tehti selgeks, et üksik-käsitöölisel, kes ei ole ettevõtja, ei ole valimisõigust kaubandus-tööstuskotta. Sellega ei kuulu nad selle seaduse alla, ja kõik nende ettevõtted, tööalad j. n. e. on kaubandus-tööstuskoja alt väljas.

Mis puutub autonoomiasse, siis on lugepeetud aruandja täielikus eksituses. Mis autonoomiast juttu on, on ainult niipalju, et sektsioonid võivad oma eriarvamisi edasi anda. Tegelikult aga kinnitab sektsioonide eelarve lõplikul kujul kaubandus-tööstuskoja peakoosolek. Ta võib eelarve sektsioonidele uuesti arutamiseks tagasi anda, aga kui sektsioonid jäävad oma arvamise juurde, siis kinnitab peakoosolek eelarve nii, nagu tema seda heaks arvab. Nii et rahakott on Kaubandus-tööstuskoja käes, ja see, kelle käes rahakott on, see määrab harilikult suuna.

Edasi määrab ametisse ja vallandab ametnikke juhataja. Nõukogu valib esitatud kandidaatide hulgast omale väärilisi isikuid. Valijate nimekirja seab kokku nõukogu juhatus, samuti toimkonnad, kes juhatus poolt ametisse pandud. Nii on kõik see tsentralisatsioon teostatud ja autonoomiast ei ole juttu. Nii et kui võikski valida, ei saaks nad olemasoleva autonoomia põhjal midagi maksma panna ega vääriliselt tegutseda.

Pangad valitsevad viienda sektsiooni üle, rääkimata neist, kes kaubandus-tööstuskojas esitatud ei ole.

Öelda, et käsitöö saab osa niivõrt, kuivõrt ta kaubandus-tööstuskoja alla kuulub, seda „niivõrt“ ja „kuivõrt“ üldse ei ole.

Tähendan veel, millest juba mineval

korral pikemalt kõnelesin, ja mida tähele võib panna, et välismaal on näha tendentsi, kus vähegi võimalik takistusi teha käsitöökodade asutamiseks. Seda võime näha Prantsusemaal, seal ei ole suudetud käsitöökodasid rohkem asutada kui 7 tükki, sellepärast, et kaubandus-tööstuskojast on tehtud ärarippuvaks nende asutamine ja see on takistusi teinud, et neid ei asutataks. Vastolud on siin olemas ja sellepärast on arusaadav, et seadust säärasel kujul pooldatakse.

Edasi faktilise märkusena võiks öelda nende väidete kohta, mis rkl. Rei ette tõi, nimelt suurtööstuse ja kapitalismi tekkimise kohta, et siis jagunesid ka käsitöölised kaheks kihiks: ettevõtjateks ja palgalisteks, ja toonitab kahes kohas, et tegemist on ettevõtjatega, kes ettevõtjate organisatsiooni kaudu, ja töölistega, kes tööliste organisatsioonide kaudu osa saavad gildede varandusest. Siin on eksitusega tegemist. Väga paljud silmapaistvad tegelased ja ka rahvusliku tööbüroo juhataja Genfis, sotsialist Thomas, on selgusele tulnud, et käsitöölise kiht on eriline kiht. See ei ole ettevõtjate kiht ega ka palgaliste kiht, vaid siin on tegemist erilise kihiga, kes omaette on töölised, teatavate abinõudega ja väikese varandusega töötavad oma perekonnaliikmete kaasabil, kes ei pruugi pidada palgalist tööjõudu, harilikult nad suures enamuses seda ka ei pea. See ei ole palgaline kiht, see ei ole ettevõtjate kiht, sest ettevõtjad on meie mõistete järgi hoopis teine kiht. Rätsepaid ja kingsepaid ning teisi käsitöölisi meie ettevõtjateks ei loe, ja sellepärast ei kuulu need kaubandus-tööstuskoja ega tööliste kihi alla.

Kolmandaks ütleb härra Rei, et see praegune käsitöö, mis olemas, see on hoopis teistsugune kui keskajal, gildede ajal. See ei ole aga põhjendatud, sest käsitöö kui niisugune on jäänud ikkagi selleks, mis ta praegugi on. Milles siis vahe seisab? Võib-olla oskustes, võib-olla erilises kunstis ja võtetes. Võib-olla et rohkem masinaid tarvitatakse. Prantsusemaal lubatakse käsitöölisi masinaid tarvitada ja ei loeta neid sellepärast veel tööstuse-ettevõtjateks. Rätsep näiteks tarvitab masinat, kingsepp samuti jalgmasinat, ja see ei tee veel neid töösturiks. Elekter on majades olemas ja ka see on suureks abinõuks. Ei ole vahet praeguse aja ja keskaja käsitööliste vahel. Egiptuse vaaraode hauakambritest kaevatakse välja ilusaid asju, mis sel ajal käsitsi tehtud, nii et mis vahe on siis meie aja ja selle aja käsitöölise vahel?

Neljandaks vaidles rkl. Rei vastu, et siin ei ole kellelegi ülekohut tahetud teha. Käsitöölised on nimetatud mitmes paragrahvis, näiteks „Maria varjupaiga“ juures Tallinnas j. n. e., sellepärast ei ole õige, kui öeldakse, et tahetakse käsitöölisi taga kiusata. Aga härra Rei unustas, missuguse suure vaevaga komisjonis niikaugele saime, et aruandja mõned pisikesed parandused seaduseelnõusse pidi sisse võtma, et käsitöölised võisid neid ruume tarvitada. Pilkega vaadati üldse käsitöölise peale ja ei tahtud neist kuulda. Need parandused on niivõrt pisikesed ja ei ole seda väärt, et sellest kui suurest vastutulekust rääkida.

Aruandja A. Rei: Nende märkuste vastu peaksin vaidlema ja kõigepealt, mis puutub kaubandus-tööstuskoja sektsioonide autonoomiasse. Kaubandus-tööstuskoja seadusest loeme järgmist. § 18. on öeldud: „Vastavalt valijate liikidele jaguneb kaubandus-tööstuskoda kuude sektsiooni“ ja § 24. on öeldud: „Iga sektsioon ajab iseisvalt asju, mis juhatuskirja põhjal (§ 6) tema mõjuvõimkonda kuuluvad; küsimused aga, mis üksikute sektsioonide võimkonna piiridest üle ulatuvad või mitme sektsiooni huvisid puudutavad, otsustatakse kaubandus-tööstuskoja peakoosolekul.“ Ei ole õige, mis rkl. Vilms ütles, nimelt — et sektsioonid ei saa midagi teha, kuna rahakott on juhatuse käes. See härra Vilms'i väide on ümberlükatav § 31, mis ütleb: „Sissetulnud põhimaksu summadest jätab koja juhatus ühe kolmandiku koja üldtarvitud teks, kaks kolmandikku annab sellele sektsioonile, kuhu liiki kuulub maksumaksja“. Ja § 29 ütleb: „Kaubandus-tööstuskoja peakoosolekul on õigus oma asutuste korraldamiseks, ülalpidamiseks ja rahaliseks toetamiseks koja juhatuskirjas kindlaksmääratud korras täiendusmaksu määrata: a) kogu koja maksualustele või b) mõne sektsiooni ettepanekul ainult selle sektsiooni liigi maksualustele. Täiendusmaks ühelt maksualuselt ei või olla suurem, kui pool koja heaks võetavast põhimaksust.“ Nii et sellest meie näeme, et niihästi rahalisest küljest, kui ka sisulise asjaajamise mõttes on sektsioonidel väga laialised õigused.

Teiseks, kui rkl. Vilms ütleb, et viienda sektsiooni alla käsitööala ei kuulu, siis olen ma juba varem seletanud, et kaubandus-tööstuskoja kesk- ja väiketööstuse sektsiooni alla kuulub ka käsitöö. Mida tuleb mõista kesk- ja väiketööstuse all, selle kohta annab selgest eriseadus, mis vastu võetud 23. veebruaril 1920. aastal Asutava

Kogu poolt, nimelt — Suur-, kesk- ja väiketööstuse seadus. Nimetatud seadusest on näha, et väiketööstuse alla käivad ettevõtted, kus tööliste arv mitte üle viie, ehk kus tööliste arv mitte üle kolme ei ulatu, omanik kaasa arvamata. Ja sellest samast seadusest on näha, et väiketööstuse mõiste alla käib ka käsitöö. Kui praegu kaubandus-tööstuskoja valimistel ei ole kõigil käsitöölistel valimisõigust, siis oleks härra Vilms'il tänuväärt ülesanne astuda samme selleks, et valimisõigust laiendataks ka nende käsitöölise peale, kel valimisõigust praegu ei ole, aga ei ole millegagi põhjendatud, et selle jaoks peaks ellu kutsutama iseseisev käsitöökoda paralleelselt kaubandus-tööstuskojale, mis peab esindama kõiki kaubanduse ja tööstuse aladel tegutsevaid seltse, ühisusi ja isikuid.

Siis edasi, mis puutub sellesse, et ei olevat komisjonis käesoleva seaduse arutamisel käsitöölise huvidele vastu tulnud, ja et need vastutulekud, mis seaduses läbi viidud, olevat väga raskesti saavutatud, siis mina pean konstateerima, et konkreetsetele ettepanekutele, kui need põhjendatud olid, tuldi otsekohe vastu. Nii näiteks ühinesin mina otsekohe ettepanekuga, et „Maria varjupaigas“ saaksid hoolekandelist abi eeskätt käsitöölise perekonnaliikmed, et Narvas § 6-da järgi linnale antavat kinnisvara kasutaksid ka käsitöölise organisatsioonid j. n. e. Et käsitöölisele ei ole komisjonis vastu tulnud, see on täitsa ebaõige. Need etteheited tõrjun ma tagasi ja palun seaduse vastu võtta komisjoni poolt esitatud kujul.

J. Vilms (fakt. märk.): Tähenidasin sektsioonide autonoomiate kohta, et see, mida härra Rei ette luges, on päris seadus, aga peale selle on veel olemas eeskirjad, kodukord ja määrused, ja nende järgi käiakse. Nii öeldakse: kaubandus-tööstuskoja juhatuskiri, mis on selle seaduse teostamiseks välja antud j. n. e. § 16. Sektsioon võib tarvilisel korral oma eriarvamised esitada... Mis puutub aga eelarvesse, siis öeldakse, et peakoosolekul on õigus jätta kinnitamata, mis vastolus on j. n. e. Nüüd võib asja edasi anda sektsioonile uuesti arutamiseks või muutmiseks. Ei leia sektsioon võimaliku olevat muuta, siis teeb peakoosolek ise oma otsuse. Nii et teeb mis tahab.

Mis puutub väike- ja kesktööstusse, siis on see hoopis teine asi. Sinna kuulub väike osa käsitöölisi. Välismaal on vastolud suured kaubandus-tööstuskodade vahel...

Juhataja (koputab haamriga): Teie ei kõnele faktiliseks märkuseks, vaid peate kõnet.

Pealkiri ja § 1 võetakse vastu.

(§ 2.)

J. Vilms: Teen ettepaneku, § 2 teises lõikes pärast sõna „Kunstimuuseumi“ lisada sõnad: „käsitöökoja või käsitööstuse alal tegutsevate seltskondlikkude organisatsioonide kodu“.

Põhjenduseks ütleksin seda, et see kinnisvara, maa, mis „Rahvaia“ all, on õige suur ja laialdane. Sinna on lubatud seaduse järgi ehitada Eesti kunstimuuseumi ja kunstioppeasutiste hooneid. Arvatavasti aga need hooned nii suured ei saa olema, et kõik maa oma alla võtavad, kuna on tulemas käsitöökoda või käsitöö alal tegutsevate tööliste liit või organisatsioon, kes võiks ka omale hooned ehitada, siis võiks nende jaoks ruumi lubada. Praegu on meil niisuguseid käsitööorganisatsioone siin 15, ja üle maa on neid kokku 60. Kui need hakkaksid omal algatusel kodu ehitama, siis peaksid küll enne hakkama platsi muretsema ja ilusa kapitali selle alla kinni panema. Kui gilded on aga olnud käsitöö alal tegutsevad ja neil on platsid olemas, siis võiks selle seadusega ette näha, et võidakse sellest olemasolevast platsist reserveerida osa ka tulevase töökoja alla. See oleks asjalik parandus, sest niisugusel korral saame otstarvet ära märkida, mis gildedel on käsitööalal olnud.

Aruandja A. Rei (lõpusõna): Härra Vilms'i poolt tehtud ettepanek kuulub juba sellepärast tagasilükkamisele, et meie ei või seadusesse võtta norme mitteolemasolevate asutiste heaks. Enne peab käsitöökoda olemas olema, siis võib seadusega sellele asutisele üht või teist vara anda, kuni aga seesugust koda olemas ei ole, ei saa seda teha.

Teiseks, mis puutub käsitööorganisatsioonide ja käsitöökoja paigutamisesse üheskoos kunstimuuseumiga, siis ma ei saa sellega ühineda, kuna pole mitte selge ja kindel, kas ja kui võrd sobivad üksteisega kunstimuuseum ja käsitöölistekoda, mille ilme meil praegu teadmata. (Vahel üü e.) Igatahes nõuab see veel selgitamist. Peab teada olema, missugusel kujul kodu tegutsema hakkab ja kas võib teda kõrvuti paigutada ühes kunstimuuseumiga.

Mul on tunne, et kunstimuuseum nõuab teatavat ümbrust, nagu pilt nõuab vastavat raami. Ei saa pildile ükskõik missugune raam ümber panna. Nii ei saa kunstimuuseumi kõrvuti panna mingi teise asutisega, mille ilmet meie pealegi praegu veel ei tunnegi. Käesoleval juhusel on tegemist kaalumata ettepanekuga, mille kohta ka valitsus ei ole saanud seisukohta võtta, ja sellepärast ma soovitaksin Riigikogul seda ettepanekut mitte vastu võtta.

Juhataja: Rkl. Vilms kustutas oma ettepanekus sõnad „käsitöökoja või“.

J. Vilms'i ettepanek lükatakse tagasi.

§ 2 võetakse vastu.

(§ 3.)

J. Vilms: Teen ettepaneku, § 3 esimeses lõikes pärast sõnu: „hoolekande huvides“ lisada lisalause: „andes see valitseda käsitööstuse alal tegutseva seltskondlikkude organisatsioonide keskkoondule“.

Nii et selle lõike lõpp kõlaks: „kusjuures seda kinnisvara võib linnaomavalitsus kasutada sotsiaalseteks ülesanneteks, eeskätt käsitöölise hoolekande huvides, andes see valitseda käsitööstuse alal tegutseva seltskondlikkude organisatsioonide keskkoondule Vabariigi Valitsuse poolt heakskiidetud kava põhjal“ j. n. e.

Põhjenduseks ütlen niipalju, ei ole arvata, et käsitöölised ei saaks valitseda varandusi, mida nad on aidanud kokku kanda. Selle varanduse kasutamine on hoolekande huvides ette nähtud, kuna käsitöölise keskkoondule all on olnud muretsemine vaestelaste, leskede ja teiste hoolekandaluste ülalpidamise eest, siis selle kätte võiks selle varanduse valitsemine jääda. See sünniks Vabariigi Valitsuse poolt heakskiidetud kava põhjal, ja oleks loomulik, et see oleks kõlbliseks vastutasuks neile, et varandus on antud nende kätte, kes seda koguda on aidanud.

Aruandja A. Rei (lõpusõna): See ettepanek minu arvates ei ole vastuvõetav. Komisjon asus seisukohale, et seda kinnisvara tuleb käsitada eeskätt käsitöölise huvides Vabariigi Valitsuse poolt heakskiidetud kavade alusel. Seejuures aga komisjon arvestas võimalusega, et tähendatud kinnisvarast võib jätkuda ka veel teistsuguste hoolekandaliste ülesannete teostamiseks muude abivajavate isikute huvides. Kui meie aga

paneme tingimuseks, et seda hoolekandenasutist valitseks käsitööalal tegutsevate organisatsioonide keskkoonndus, siis kuuluksid tähendatud keskkoonnduse alla teatavil juhustel ka niisugused hoolekandelised ülesanded, mil käsitööga ega käsitöolistega midagi ühist pole. Teiseks aga on moderni hoolekandekorralduse põhimõtteks, et hoolekandeline tegevus oleks koondatud kohaliku omavalitsuse kätte, kes seda toimib kõige paremini. Et meie pealinna omavalitsus neid ülesandeid täidaks halvasti, seda ei ole põhjust karta. Pealegi ei ole põhjust arvata, et Tallinna linnavalitsus ei tõmbaks kaasa hoolekandelisele tööle asjasthuvitatud ringkondi, kes tahavad oma jõudu selleks tööle rakendada. Seltskonna osavõtt sellest tööst on soovitatav ja tervitatav, ja kui käsitööorganisatsioonid üles näitavad teatavat huvi linnaomavalitsuse hoolekandelise tegevuse vastu, siis ei tohiks kahtlust olla, et linnaomavalitsus nende kaastööd kahel käel vastu võtab. Seepärast seda klauselit, mida rkl. Vilms ette tõi, ei oleks tarvis sisse võtta, ja ma teen ettepaneku, see paranduse-ettepanek tagasi lükata.

J. Vilms'i ettepanek lükatakse tagasi.

§ 3 võetakse vastu.

(§ 4.)

T. Kalbus: Ma teen § 4 esimese lõike täienduseks järgmise ettepaneku, täiendada § 4 esimene lõige järgmiselt: „tingimusega, et nimetatud kinnisvara ruume kasutatakse ka kesk- ja väiketöösturite ja käsitöolistel organisatsioonide koosolekute pidamiseks alustel ja korras, mis määratakse kindlaks Vabariigi Valitsuse poolt kaubandus-tööstuskoja ettepanekul.“

Teiste sõnadega, Kanuti-Gilde maja Pjalk tänaval, kus asus Tallinna tehnikum, antakse kaubandus-tööstuskoja omanduseks. Minu ettepanek on teatud tingimusega, et käsitöolistel ja väiketöösturite organisatsioonid võiksid neid ruume oma koosolekuteks kasutada korras, mida määrab Vabariigi Valitsus. Põhjendused ma tõi ette I lugemisel. Pean tähendama, et minu ettepanekut pooldas ka kaubandus-tööstuskoja esindaja üldkomisjonis. Ka aruandja ei vaieldnud sellele vastu ja arvas, et kaubandus-tööstuskoda niikuinii annab ruume organisatsioonidele kasutamiseks, et se-

da ei pruugi seadusesse sisse võtta. Kuid siiski on olemas teatud kahtlused, et küsimused, mis praegusel silmapilgul arvatakse iseenesest mõistetavateks, hiljem nii ei otsustata, nagu praegu arvatakse. Sellepärast arvan, et oleks tarvilik see tingimus vastu võtta, seda enam, et selle küsimuse otsustab Vabariigi Valitsus. Sarnane tingimus ei ole ka käesoleva seaduse juures mingi uudis; näiteks § 2 oleme vastu võtnud ja seal on öeldud, et senine börsimaja jääb riigi omanduseks ja antakse kasutada teda eeskätt teatud otstarveteks, mis ette nähtud Kaubandus-tööstuskoja seaduses. Täheandub, riigi omanduseks tunnustatud maja suhtes on tingimus vastu võetud. Sellepärast arvan, et võiksinne päris julgesti selle ettepaneku vastu võtta.

J. Vilms: See ettepanek, mis lugupeetud eelkõneleja esitas, on kompromiss-ettepanek, mis ilmingimata peaks saama vastu võetud. Sest kui seda ei taheta vastu võtta, siis on küll asi tõesti juba päris — ei leia sõna: kui „vägivald“ ütlen, saan selle eest märkuse. — See ettepanek peaks vastuvõtmist leidma. Mina isiklikult teeksin teise paralleel-ettepaneku. Juhul, kui esimene ettepanek kuidagi läbi ei lähe, võibolla, et ime sünnib, ja võetakse vastu teine ettepanek. Imed on praegusel ajal moes igal alal. Teen ettepaneku,

esimene lõige, kus räägitakse, et maja läheb kaubandus-tööstuskojale, võtta järgmiselt: „Endine Tallinna St. Kanuti gildi kinnisvara Tallinnas, Pikal t. nr. 20 ja Pühavaimu t. nr. 5, kinnitusnumbrid 70 ja 72, antakse käsitööstuse alal üleriikliselt tegutsevatele sihtasutusele, mille põhikirja kinnitab Vabariigi Valitsus.“

Niisuguseid sihtasutisi on meil praeguses seaduses ette nähtud mitu, mille põhikirja kinnitab Vabariigi Valitsus. See peaks olema õieti käsitöökoda, kes maja kasutada saab, kuid öeldakse siin muudugi, et vormilistel põhjustel ei saa käsitöökodale anda, kuna seda praegu ei ole, sellepärast olen andnud sarnase redaktsooni ettepanekule. On kindel, et käsitöölised sinna on maksnud. Ma tõi selle kinnituseks kaasa isegi raamatuid ja kviitunge. Kui nad ei saa oma osa valitseda, tööliste organisatsioonid aga saavad, siis on see ülekohtune. Sellepärast peaks minu ettepanek hääletamisele tulema; kui üks läbi kukub, läheb vast teine läbi.

Aruandja A. Rei: Ma komisjonis vaidlesin rkl. Kalbus'e ettepaneku vastu, nagu härra Kalbus siin õieti tähendas, mitte niivõrt sellepärast, et ma oleksin seda ettepanekut sisuliselt pidanud võimatuks või halvaks, vaid rohkem vormilistel kaalutlustel. Mulle tundus, et kui meie seadusega anname teatava varanduse kaubandus-tööstuskojale, kes seaduse järele on kohustatud hea seisma ja hoolitsema kõigi kaubanduse ja tööstuse alade huvide eest, siis meie sarnase tingimuse sissevõtmisega väljendaksime umbusaldust selle asutuse vastu, oletades, et tema ei ole õiglane, ühetasane üksikute oma sektsioonide vastu, vaid võib ülekohtu teha mõnele sektsioonile.

Minu arvates tuleb aga eeldada, et kaubandus-tööstuskoda õieti ja erapooletult teostab neid ülesandeid, mis seadusega tema peale pandud, ja sellepärast on ka õiglane kõigi majanduseharude vastu, kelle huve ta esitab.

Härra Kalbus'e ettepaneku vastu ei ole mul põhjust kategooriliselt vaielda. Ma ei pea seda isiklikult küll vajalikuks, aga ma kordan, ta võib ka seaduses olla. Härra Kalbus on oma ettepanekut veidi muutnud, nii et see nüüd käib nii: § 4 esimest lõiget

täiendada järgmiselt: „tingimusega, et nimetatud kinnisvara ruume kasutatakse ka kesk- ja väiketöösturite ja käsitöölise organisatsioonide koosolekute pidamiseks alustel ja korras, mis määratakse kindlaks Vabariigi Valitsuse poolt kaubandus-tööstuskoja ettepanekul.“ See tähendab, et kinnisvara uus omanik töötab välja kindla korra ja alused ja paneb need valitsusele ette kinnitamiseks. Et õiglane kord saab välja töötatud, selle vastu, ma arvan, ei või keegi olla, ja sellepärast ühinen selle ettepanekuga.

J. Vilms'i ettepanek lükatakse tagasi.

T. Kalbus'e ettepanek võetakse vastu.

§ 4 võetakse vastu ühes parandusega.

§§ 5—11 võetakse vastu.

Juhataja: Seaduseelnõu II lugemine on lõpetatud.

Lõpetan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 18.23 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhataja (allkiri).